

ВИДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ФРЕНСКАТА ИНДОЕВРОПЕИСТИКА

Биляна Михайлова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Статията представя накратко творческия и житейски път на видни фигури на френската индоевропеистика – Антоан Мейе, Робер Готио, Андре Ваян и Емил Бенвенист, както и на швейцарския лингвист Фердинанд дьо Сосюр, под чието влияние, непосредствено и пряко, се формира френската компаративистика.

Keywords: indo-european linguistics, history of linguistics, french linguists

Швейцарецът **Фердинанд дьо Сосюр (1857 – 1913)** е считан днес за основоположник на структурализма в езикознанието и на съвременната теоретична лингвистика.

Големият учен е смятал себе си преди всичко за компаративист. Това ясно личи от едно писмо от 1894 г. до неговия приятел и ученик Антоан Мейе:

„Това безсилие на днешната терминология, необходимостта тя да бъде реформирана и по този начин да се покаже какво представлява езикът изобщо, постоянно помрачава моето удоволствие от историческото изучаване на езика [историческо удоволствие], **макар да нямам по-съкровено желание от това, да не ми се налага да се занимавам с езика като цяло.** В крайна сметка ще напиша книга, в която **без ентузиазъм** ще обясня защо на нито един термин, употребяван в лингвистиката, не придавам никакъв смисъл“.¹⁾

Фердинанд дьо Сосю

Позволявам си да определя Сосюр като представител на френската индоевропеистика, защото годините, прекарани от него в Париж – от 1880 до 1891, са изключително знаменателни за френската компаративистика.

Той започва да чете лекции във Висшето училище в Париж през есента на 1881 г. Продължава да преподава там с кратко прекъсване до 1891 г., когато се завръща в родната Женева. Междувременно работи активно за Парижкото лингвистично дружество и редактира издаваното от него списание *Mémoires de la société de linguistique de Paris*.

Френската компаративистика се формира под влиянието на идеите на Сосюр – непосредствено и чрез посредничеството на Антоан Мейе. През 1891 г. той се завръща в Женева и оттогава почти спира да пише. Ето какво казва Мейе по този въпрос:

„След *Мемоара*, който очевидно дължи публикуването си на красивата дързост на първата младост, Ф. дьо Сосюр не смята, че е напреднал дотолкова с теорията на някой езиков факт, за да я изложи пред публика. Той не беше от тези, които бързат да публикуват своите идеи, преди те да съзреят, преди да ги организират в пълна и кохерентна система и преди да си дадат сметка за всички трудности“ (Meillet, 1913: 119).

Затова и Мейе не одобрява публикуването на *Курса по обща лингвистика* през 1916 г.: „Това, което се предлага на читателите, е редакция на идеите на Ф. дьо Сосюр за общото езикознание от неговите женевски ученици Баи и Сеше“ (Meillet, 1916: 32 – 33). Няколко реда преди това Мейе характеризира *Курса* като „книга, която учителят не е написал, която без съмнение не би написал“ (ibid. 32). Разбира се, безспорно е влиянието на *Курса* върху развитието на лингвистиката, спорно е единствено авторството на Сосюр, но това са въпроси, които не бих дискутирала тук.

Сосюр е бил гениален ум – едва 21-годишен той създава своя единствен оригинален голям труд *Изследване върху първоначалната система на гласните в индоевропейските езици* [*Mémoire sur le système primitif des voyelles dans les langues indo-européennes*], 1878 г. Мейе определя тази книга като „най-хубавата книга по сравнителна граматика, писана някога“ (Meillet, 1913: 123).

В *Мемоара* ясно личат огромната ерудиция и удивителното чувство за системност в езика, които притежава младият учен. Той описва структурата на индоевропейския корен и възможните отгласни редувания, които обаче се проявяват не произволно, а при точно определени условия. И така, ако до този момент вокалната система и редуването на гласните в индоевропейския са били смятани до известна степен за хаотични, у Сосюр те вече влизат в строги системни отношения. Оказва се обаче, че в тази стройна система има празни полета. И Сосюр успява да ги запълни – по чисто умозрителен път той възстановява липсващите елементи от системата, които нарича *сонантични коефициенти*. Тези фонеме влизат в индоевропейския фонемен инвентар с името *ларингали*, а съществуването им ще бъде категорично доказано въз основа на реални езикови факти едва след разчитането на хетския език.

Антоан Меје (1866 – 1936) е един от колосите в лингвистиката от края на XIX и началото на XX в. С неговото научно творчество разработеният от младограматиците сравнително-исторически метод добива завършеност.

Всеобхватността на познанието му в полето на индоевропейстиката е главозамайваща. Достатъчно е само да цитираме няколко заглавия от изключително богатата му библиография (24 книги, над 500 статии, многобройни бележки и рецензии):

Очерк по историческа граматика на арменския език [Esquisse d'une grammaire comparée de l'arménien classique], 1903 г.;

Очерк по история на гръцкия език [Aperçu d'une histoire de la langue grecque], 1913 г.;

Староперсийска граматика [Grammaire du vieux perse], 1915 г.;

Основни особености на германската езикова група [Caractères généraux des langues germaniques], 1917 г.;

Трактат по сравнителна граматика на класическите езици [Traité de grammaire comparée des langues classiques], 1924 г. (с Ж. Вандриес);

Общославянският език [Le slave commun], 1924 г.;

Очерк по история на латинския език [Esquisse d'une histoire de la langue latine], 1928 г.;

Етимологичен речник на латинския език. История на думите [Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots], 1932 (с А. Ерну).

Изключително надарен компаративист, овладял системата на основните индоевропейски езици, Меје е ревностен изследовател, чиито трудове не се отличават толкова с гениални хрумвания, колкото с трезвата преценка и истинността на научните факти. За Антоан Меје сравнението е единственото оръжие, с което разполага езиковедът, за да построи историята на езиците. Тъй като за наблюдение са достъпни само резултатите от измененията, а не самите изменения, развитието на езиците може да се проследи единствено чрез съпоставка на резултатите.

Особено важно изглежда едно наблюдение, което Меје прави в книгата си *Сравнителният метод в историческото езикознание*, публикувана през 1925 г.:

„Изобщо историята на езиците се създава само по пътя на сравнението на състоянието на езика в различни периоди. Работата е в това, че фактите, които ни предоставят паметниците от различни епохи, даже и в редките случаи, когато пишещите са следвали повече или по-малко точно разговорния език на

Антоан Меје

своето време, почти винаги са незначителни в сравнение с мащабните езикови процеси, които протичат, без да са отбелязани от никого. За да се определят минималните етапи на езика, езиковедът трябва да използва най-точните и проверени данни на филологията. Всяко ново постижение в областта на филологическата точност носи нов успех. Тясната и ставаща все по-силна връзка, която за щастие се е установила между филолози и компаративисти, е необходима, за да може езиковедът да се възползва от всички налични факти, факти достоверни, събрани с най-голямо усърдие. Но сама по себе си филологията не е способна даже да започне изучаването на историята на езиците“ (Мейе, 1954: 18).

Мейе е свързан с младограматиците – продължава техните идеи и търсения в много аспекти, но и ги критикува конструктивно и така усъвършенства сравнително-историческия метод. В трудовете на френския лингвист позитивисткият подход на младограматиците е приложен изключително последователно. Мейе стои далеч от всякакви хипотези и общи изводи, които не могат да бъдат подкрепени с конкретни лингвистични факти. Според него реконструкция, която не може да бъде доказана чрез сравнение между засвидетелствани форми, няма стойност. Такъв е случаят с хипотезата, че окончанията на глаголите са произлезли от стари местоимения суфикси. Колкото и достоверни да изглеждат такива обяснения, няма доказателства, които да ги потвърждават, смята Мейе.

Целта на сравнително-историческия метод не е да бъде постигната схематична и твърде подредена реконструкция на индоевропейския праезик, а да се представи система от съответствия в исторически засвидетелстваните езици. В главата, посветена на сравнително-историческия метод, в *Увода в сравнителното изучаване на индоевропейските езици* Мейе отбелязва:

„В крайна сметка сравнително-историческият метод не ни предоставя реконструкция на индоевропейския език – такъв, какъвто е бил говорен: това е *определена система от съответствия между исторически засвидетелстваните езици*“ (Meillet, 1937: 47).

И по-нататък:

„Единствената ни цел е да изследваме тези съответствия между различните индоевропейски езици, които предполагат общи форми. Всички тези съответствия съставят онова, което наричаме индоевропейския праезик“ (loc. cit. 50).

За разлика от младограматиците, които разглеждат езика като продукт на индивидуалната психика, френският езиковед подчертава неговия социален характер: езикът е социална реалност и не съществува извън обществото.

Като ученик на Сосюр, той възприема много от неговите структуралистски идеи, макар за разлика от повечето структуралисти да не се занимава със синхронна лингвистика. На него принадлежи прочутата фраза, че езикът е „un système où tout se tient“⁽²⁾. Според Мейе езиковите факти са важни единствено разглеждани в системата на езика.

Вандриес пише, че един основен принцип на Мейе, който той преподава на своите ученици, е: „Лингвистът не бива да използва даден факт, без да познава точната му стойност в езика, от който е извлечен“. И също: „Лингвистичната идея няма стойност, когато тя не се основава върху вещото наблюдение на даден факт“ (Vendryès, 1937).

Антоан Мейе отдава необходимото значение на методите на лингвистичната география. Той не пренебрегва научните постижения в диалектологията, а напротив – привлича данни от тях за сравнителните изследвания, тъй като според него проучването на историята на езика е невъзможно без данните от диалектологията.

Мейе твърдо вярва, че всяка дума има своя собствена история, без това да противоречи на принципа за константността на фонетичните закони. Затова и втората част на заглавието на етимологичния речник на латинския език, съставен в съавторство с Алфред Ерну, е „История на думите“⁽³⁾. Вандриес (loc. cit.) разказва, че неговият учител е имал собствена концепция за етимологията. Всяка дума трябва да бъде вписана в собствената си среда, да бъде обяснена посредством цялата лексикална система (l'ensemble du vocabulaire), към която принадлежи, да се проследи нейната история в документите, колкото е възможно по-назад във времето, като етимологът се стреми към непрекъснатост на традицията. Във всеки език има многобройни думи, които се изплъзват от този метод, тъй като не познаваме тяхната история. Мейе обичал да подчертава, пише Вандриес, че те нямат никакво значение. Ценни за езиковеда са думите със сигурна етимология, а тези с неизвестна или съмнителна етимология не бива да представляват никакъв интерес за него. Етимологията е строгото прилагане на историческия метод, а не игра на ума, в която етимологът показва своето въображение и изобретателна фантазия.

Нека изброим и някои други важни трудове на А. Мейе:

– *Увод в сравнителното изучаване на индоевропейските езици* [Introduction à l'étude comparative des langues indo-européennes], 1903 (последното публикувано приживе на Мейе седмо издание е през 1934 г.);

– *Индоевропейските диалекти* [Les dialectes indo-européens], 1908 г.;

– *Историческо и общо езикознание* [Linguistique historique et linguistique générale], 1921 г.;

– *Сравнителният метод в историческото езикознание* [La méthode comparative en linguistique historique], 1925 г.

Великият учен е и отдаден учител, създал школа от блестящи лингвисти като Жозеф Вандриес, Емил Бенвенист, Робер Готио, Алфред Ерну, Андре Ваян, Андре Мазон, Андре Мартине, Мари-Луиз Състет, Луи Рьону, Пиер Шантрэн, Мишел Лъжон, Ореиен Соважо.

Робер Готио (1876 – 1916) е един от най-блестящите и обещаващи ученици на Мейе. Учителят го насочва към занимания в сферата на иранистиката, макар той първоначално да се дипломира като германист.

В началото на кариерата си Готио публикува няколко изследвания върху литовския език. През 1908 г. е обнародвана статията му за именната фраза в угрофинския *La phrase nominale en finno-ougrien*, която, както и отпечатаната две години по-късно статия *Наименования на пчелата и кошера* [Noms de l'abeille et de la ruche], са ярко свидетелство за забележителната компаративистична дарба на френския езиковед. Тук данните от угрофинските езици са умело използвани, за да бъдат обяснени фактите в индоевропейските и обратно.

През 1913 г. Робер Готио защитава две докторски тези: *Краесловието в индоевропейския* [La fin du mot en indo-européen] и *Очерк за согдийския вокализъм* [Essai sur le vocalisme sogdien]. Първата е определена от Мейе като „книга, трезва и цялостна, един от редките примери на изследване, в което езици от всички семейства осветляват индоевропейския и където за характера на трудните фонетични факти се търси обяснение в морфологичния тип на езика“ (Meillet, 1917: 59). Готио се посвещава на иранистиката след откриването на текстовете на согдийски език – североизточен ирански език, отмрял през IX – X в., който е от изключителна важност за сравнителното езикознание заради богатата си религиозна литература. Той дешифрира редица текстове на този език, но успява да публикува само два от тях. През 1913 г. заминава на експедиция в долината на Ягноб, а година по-късно, впечатлен от значимостта на събрания материал, предприема втора експедиция в планинския масив Памир. Тук през юли 1914 г. Готио научава, че Германия е обявила война на Франция и Русия и веднага се завръща в Париж, за да изпълни своя дълг към отечеството, макар дълбоко да ненавижда войната, както свидетелства Антоан Мейе. На 11 септември 1916 г. Робер Готио умира вследствие на усложнения от фрактура на черепа, която е получил на фронта през пролетта на предходната година. Междувременно успява да редактира няколко важни ръкописа.

Мейе казва за своя ученик:

„Човек се ражда компаративист: Готио беше роден компаративист. Той умееше да си служи с всички индоевропейски езици. Научи се да използва с невероятна лекота и фактите от угрофинските езици. И когато проучваше определена група езици от индоевропейския, винаги го правеше като компаративист, който знае как да обясни фактите от даден език чрез тези от другите езици. В един език той виждаше цялата система от факти и никога не опитваше да интерпретира някакъв изолиран детайл, без да го постави в цялостната система. Ако извеждаше някакви специфични заключения, го правеше винаги във връзка с определен принцип. За него изследванията по историческо езикознание са само средство, осигуряващо прогреса на общата лингвистика“ (Meillet, 1917: 59 – 60).

Мейе описва своя ученик като широко скроен човек, който с еднаква страст катерел Памир и рискувал живота си, преодолявайки опасни пропасти, за да събира лингвистичен материал от иранските езици. Готил бил мълчалив и затворен човек, суров понякога към хората, които не цени, но изключително отдаден на тези, които обича и уважава.

Андре Ваян (1890 – 1977) е характеризиран от своите колеги и приятели като много ерудиран, трудолюбив и всеотдаен учен и скромен и щедър човек. Автор е на фундаменталния за славистите труд *Сравнителна граматика на славянските езици* [Grammaire compare des langues slaves], чийто първи том, посветен на фонетиката, излиза през 1950 г., а последният, четвърти (*Синтаксис*) – през 1977 г.

Определят Ваян като един от последните младограматици. Ученият вярва в звуковите закони, дълбоко цени прецизността и следването на строги методи в научните изследвания. Преценката му е трезва, решенията, които предлага, са прости и убедителни, а езикът – точен и ясен. Скептичен е към всякакви обобщаващи теории и априористични концепции. Подобно на своя учител Антоан Мейе, на когото

Андре Ваян

сътрудничи при редактирането на второто издание на *Общославянският език*, публикувано през 1924 г., той е изключително внимателен към всеки детайл и взискателен към своята работа.

Андре Ваян работи в три основни насоки – старобългаристиката, сръбохърватистиката и компаративистиката. Научното му творчество включва над двеста заглавия. Автор е на около двадесет книги, от които с особена важност са следните трудове:

– *Сръбохърватска граматика* [Grammaire de la langue serbo-croate], с Антоан Мейе, 1924.

– *Учебник по старобългарски език* [Manuel du vieux slave, (I Grammaire; II Textes et glossaire)], 1948 г.

– *Сравнителна граматика на славянските езици* [Grammaire comparée des langues slaves (I Phonétique 1950, IIa Morphologie: flexion nominale, IIb Morphologie: flexion pronominale 1958, IIIa Le Verbe: 1re partie, IIIb Le Verbe: 2e partie 1966, IIIc La Formation des noms 1974, IV La Syntaxe 1977)].

Ето какво пише за качествата на човека Ваян известният филолог русист и славист Владимир Водов:

„Простота, която никога не се превръщаше във фамилиарност, доброжелателност, която не изключваше вискателността и по никакъв начин не влияеше на забележителната му увереност в преценката, скромност, благодарение на която винаги приемаше с интерес откритията и идеите на другите, но не му пречеше да защитава твърдо своите тези, когато беше убеден в тяхната основателност, хумор, примесен с ирония, но никога със злоба, и най-накрая – отдадеността, с която помагаше на другите учени, най-вече на начинаещите, и която можеше да се мери единствено с прикриващата я дискретност“ (Vodoff, 1982: 63 – 64).

Емил Бенвенист (1902 – 1976)

Емил Бенвенист заема особено място в интелектуалния свят. Оригинален мислител с находчив, но отличаващ се с изключителна научна строгост ум, той е един от най-забележителните лингвисти на XX в., чието влияние се простира не само върху компаративистиката, но и върху общото езикознание, семиотиката, когнитивната лингвистика, философията на езика, антропологията.

Бенвенист е смятан от своите приятели и колеги за най-надарения и обещаващ ученик на Мейе. Именно в неговите ръце през 1927 г. учителят решава да предаде своите лекции по сравнително езикознание във Висшето училище в Париж, които самият той е получил от Сосюр през 1889 г.

Емил Бенвенист специализира най-напред в областта на иранските езици, но отделя голямо внимание и на изучаването на дешифрирания през 1915 – 1917 г. хетски език. Той владее древните индоевропейски езици и притежава обширни познания във всички клонове на индоевропейското езиково семейство. Изучава на терен в Британска Колумбия и Аляска северноамерикански индиански езици, интересува се от африкански, кавказки и семитски езици. Отдава голямо значение на типологичните изследвания и успява да достигне до важни и интересни наблюдения по различни проблеми на езиковата структура. Особено задълбочено изследва глаголните граматични категории и глаголните системи в езиците по света – въпроси, към които се връща многократно в преподаването си и в писаното си творчество.

Бенвенист има фундаментални приноси в компаративистиката. Той се утвърждава като блестящ индоевропеист през 30-те години на XX в. – време, когато традиционните методи на сравнителната граматика са до голяма степен изчерпани и тя се нуждае от преосмисляне и реформиране. Казват за него, че е духовен син на Сосюр. Младият учен още в първите си научни разработки унищожава границите между диахрония и синхрония. Отвъд сравнението и

Емил Бенвенист

диахронията той търси синхронните структури. Историческото и сравнителното начало, от една страна, и описателното и аналитичното, от друга, са едно цяло и това е принцип, който Бенвенист следва през целия си научен път.

Едно от най-вълнуващите четива за поколения лингвисти остава неговата книга от 1935 г. *Индоевропейско именно словообразуване* [Origines de la formation des noms indo-européens], където ученият предлага модел на структурата на индоевропейския корен и описва правилата на индоевропейското именно словообразуване. Ето какво пише Вандриес:

„Докторската теза на г-н Бенвенист открива нова епоха в историята на индоевропейското езикознание. Тя преобръща приетите и преподавани от четиридесет години теории за формата на корените, т. е. самата основа на морфологията...“⁽⁴⁾.

В предговора към книгата си Бенвенист отбелязва, че в продължение на шестдесет години основната задача на сравнителната граматика е била установяването на съответствията между индоевропейските езици, без да се стига обаче по-далеч от простата констатация на фактите. Но резултатите не могат да бъдат разбрани, без да се вникне в първопричината. „Несъмнено именно в това се състои неблагоприятното на сравнителната граматика: ако компаративистичните изследвания имат тенденция да се разпиляват в дреболии, това се обяснява с факта, че са забравени фундаменталните въпроси“. Бенвенист разглежда индоевропейския не като сбор от неизменяеми знаци, а като език в неговата еволюция, разкриващ със своите форми такова разнообразие в произхода и хронологията, като всеки исторически засвидетелстван език. „Главната задача на компаративиста трябва да бъде установяването на хронология“ – пише още Бенвенист и заключава с думите на Хегел, които следва като принцип през целия си научен път: „Истинното е цялото“ (Бенвенист 1955: 25 – 26).

През 1969 г. излизат двата тома на *Речника на индоевропейските институции*⁽⁵⁾ [Le Vocabulaire des institutions indo-européennes]. Книгата се основава на лекционен курс, четен в Колеж дьо Франс. Подходът в този труд е напълно новаторски. Без да прибегва до помощта на археологията, без да използва каквито и да е било екстралингвистични данни, Бенвенист се стреми да достигне отвъд езиковата реконструкция – опитва се да възстанови индоевропейското общество: родовата система, институциите на властта, икономиката, религията, правото. Това става единствено въз основа на сравнителен анализ на думите от различните индоевропейски езици, като се търси не само значението, но и скритият смисъл.

Целта му не е възстановяването на онези факти, които са засвидетелствани от големи съответствия в индоевропейските езици. Напротив, анализирани са преди всичко специфични термини в отделните езици. Разглеждат се особеностите на формата и нейното значение, връзките и опозициите, в които тя встъпва в

езика, а след това чрез сравнение със сродни форми се възстановява контекстът, в който тя е придобила спецификата си, често след сложни трансформации. Сравнението между отделните езици се прави не толкова въз основа на общи етимони, колкото с оглед на сродни концепти – тъждеството на функциите на дадена институция, на противопоставянията и различията между тях.

Това, към което се стреми Бенвенист, е семантичната реконструкция. Затова той многократно подчертава, че трябва да се прави ясно разграничение между ‘значението’ като обозначаване (*la désignation*) и ‘смисъла’ (*la signification*). Чрез сравнение и диахронен анализ се разкрива смисъл (*une signification*) там, където в началото има само обозначаване (*une désignation*).

Речникът на индоевропейските институции е последният труд на Бенвенист, подготвен от самия автор. Той излиза от печат в края на септември 1969 г. Покошен от тежък удар скоро след това, Бенвенист загубва способността да говори. Много остава неизказано, а индоевропеистиката, струва ми се, все още има дълг към големия езиковед. Това, което той критикува в предговора на „Индоевропейско именно словообразуване“ – вглеждането в най-малкия детайл, без да се търси неговото значение, първоизточник и отношения в системата, за съжаление, остава в сила за индоевропейското езикознание от края на XX и началото на XXI в.

Калвърт Уоткинс казва:

„Аз вярвам, че ще дойде ден, когато [„Речникът на индоевропейските институции“ – б. м.] ще бъде признат като неговия най-голям, най-траен принос за сравнителната граматика. Несъмнено това е мнение, което не се споделя от повечето лингвисти. Все пак само времето ще покаже дали то е правилно“ (Watkins 1984: 10).

Макар книгата да съдържа някои неточности и пропуски от филологически характер, нейното първостепенно значение се състои в метода на изследване, който авторът прилага. Уоткинс я определя като „най-пълното етносемантично описание на една култура, писано някога, на култура, която, подобно на своите ‘цялости’ (*ensembles*) и ‘скрити структури’ (*structures enfouies*), не може лесно да бъде открита нито във времето, нито в пространството“ (Watkins 1984: 10).

Шарл дьо Ламбертри (*de Lamberterie* 1997) много точно отбелязва, че поколенията запазват два образа на Бенвенист – този на компаративиста и този на специалиста по общо езикознание – нещо, което се случва и със Сосюр. „Речникът“ обаче доказва, че тази представа е погрешна.

И тук вместо заключение нека цитираме отново Калвърт Уоткинс:

„Именно в това се състои оригиналността на приноса на Емил Бенвенист, неговата уникална способност: той изучава общата лингвистика с методите на индоевропейското езикознание, а индоевропейското езикознание – с методите на общата лингвистика“.

БЕЛЕЖКИ

1. “Sans cesse, cette ineptie de la terminologie courante, la nécessité de la réformer, et de montrer pour cela quelle espèce d’objet est la langue en général, vient gâter mon plaisir historique, quoique je n’aie pas de plus cher vœu que de ne pas avoir à m’occuper de la langue en général. Cela finira par un livre où, **sans enthousiasme**, j’expliquerai pourquoi il n’y a pas un seul terme employé en linguistique auquel j’accorde un sens quelconque.” (Robert Godel. Les sources manuscrites de linguistique generale de Ferdinand de Saussure. 1957, стр. 37, цит. по Škiljan 2001: 414).
2. Вж. у Koerner 1988.
3. Същия модел на озаглавяване на своя етимологичен речник на гръцкия език следва и Пиер Шантрэн. В предговора той уточнява, че няма за цел да замени започналия да излиза през 1954 г. речник на Хялмар Фриск по отношение на сравнителния материал и етимологията, а усилията му са съсредоточени върху историята на думите.
4. Цит. по Lejeune, Bader, Gilbert 1978: 62.
5. Под ‘институция’ се разбират не само класическите институции на правото, властта, религията, но и такива, които са по-малко очевидни и които се откриват в техническите средства, във всекидневния живот, социалните отношения, процесите на речево общуване и мисленето.

ЛИТЕРАТУРА

- De Lamberterie, Charles. (1997). À propos du vocabulaire des institutions indo-européennes, *Linx* [En ligne], 9/1997, mis en ligne le 10 juillet 2012. Извлечено на 18. 06 2013 г. от < <http://linx.revues.org/1083> >.
- Lejeune Michel, Bader Françoise, Lazard Gilbert. Émile Benveniste (1902–1976). 1978. In: *École pratique des hautes études. 4e section, Sciences historiques et philologiques*. Annuaire 1977 – 1978, 50 – 77.
- Meillet Antoine. (1913). Nécrologie. M. Ferdinand de Saussure. In: *École pratique des hautes études, Section des sciences historiques et philologiques*. Annuaire 1913 – 1914, 115 – 123.
- Meillet, Antoine. (1916). Compte rendu de F. de Saussure, Cours de linguistique générale. *Bulletin de la Société de Linguistique de Paris*, 20, 32 – 36.
- Meillet Antoine. (1917). Robert Gauthiot. In: *École pratique des hautes études, Section des sciences historiques et philologiques*. Annuaire 1917 – 1918, 57 – 61.
- Škiljan, Dubravko. (2001). F. de Saussure: Predavanja iz splosšnega jezikoslovja, Ljubljana: Studia humanitatis, 1997. Dubravko Škiljan: “Pogovor” [Postface]: Le silence créatif de Ferdinand de Saussure. *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 54, 407 – 425.

- Vendryès, Joseph. (1937). Antoine Meillet. In: *École pratique des hautes études, Section des sciences historiques et philologiques*. Annuaire 1937 – 1938, 5 – 37.
- Vodoff, Wladimir. (1982). André Vaillant (1890–1977). Annuaire de l'École pratique des hautes études (IVe Section: Sciences historiques et sociologiques), 1978 – 1979.
- Watkins, Calvert. (1984). L'apport d'Émile Benveniste à la grammaire comparée. *É. Benveniste aujourd'hui*. Actes du Colloque international du C.N.R.S., I, Tours, 28 – 30 septembre 1983. Paris, 3 – 11.
- Бенвенист, Эмиль. (1955). *Индоевропейское именное словообразование*. Москва. Издательство иностранной литературы.
- Бояджиев, Живко. (1997). *Портрети на именити езиковеди*. София: Карина М.
- Мейе, Антуан. (1954). *Сравнительный метод в историческом языкознании*. Москва: Издательство иностранной литературы.
- Meillet, Antoine. (1937). *Introduction à l'étude comparative des langues indoeuropéennes*⁸. Paris: Hachettes.

PROMINENT REPRESENTATIVES OF THE FRENCH INDO-EUROPEAN STUDIES

Abstract. The article outlines the life and the work of some prominent figures of the French Indo-European studies – Antoine Meillet, Robert Gauthiot, André Vaillant and Émile Benveniste, as well as of the Swiss linguist Ferdinand de Saussure under whose direct and indirect influence French comparative linguistics has been formed.

✉ **Dr. Biliana Mihaylova. Assist. Prof**
Faculty of Slavic Studies
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
Sofia, Bulgaria